

*Joanna Fila**

**MIĘDZYNARODOWY STANDARD SPRAWOZDAWCZOŚCI
FINANSOWEJ DLA MSP A WYZWANIA GLOBALIZACJI
– WYBRANE PROBLEMY**

1. WPROWADZENIE

Przedsiębiorstwa funkcjonujące w gospodarce otwartej i wolnokonkurencyjnej doświadczają współcześnie różnych aspektów globalizacji. Zyskują szansę ekspansji na rynki zagraniczne nie tylko w celu poszukiwania tam zbytu dla swoich wyrobów lub usług, lecz także pozyskiwania na nich kapitału. Podmioty gospodarcze, bez względu na to, jakiej są wielkości, potrzebują środków finansowych, aby prowadzić swoją działalność. Możliwości pozyskania kapitału zależą od czynników wewnętrznych i zewnętrznych. Do wewnętrznych należy: wielkość przedsiębiorstwa, jego pozycja na rynku, sytuacja majątkowa i finansowa, rodzaj prowadzonej działalności i obciążenie jej ryzykiem. Wśród czynników zewnętrznych wymienia się m.in. rozwój rynku kapitałowego (instytucji i metod finansowania) oraz ogólne warunki panujące w danej gospodarce.

Kredyt bankowy, uznawany za tradycyjne źródło finansowania działalności gospodarczej, nie zawsze jest dostępny, zwłaszcza dla małych i średnich przedsiębiorstw (MSP). Instytucje kredytowe odnoszą się nieufnie do tej grupy przedsiębiorstw z uwagi na ograniczone możliwości uzyskania o nich informacji w oparciu o sprawozdania finansowe. Przyczyna może znajdować się także po stronie innowacyjnego profilu działalności przedsiębiorstwa – banki unikają angażowania się w przedsięwzięcia obciążone wysokim ryzykiem.

Możliwości pozyskania kapitału zależą w dużej mierze od rozwoju rynku usług finansowych. Przedsiębiorstwo, które wyczerpie źródła dostępne na rynku krajowym, może poszukiwać kapitału na rynkach zagranicznych, gdzie sposób postrzegania przedsiębiorstw, dostępność instrumentów, podejście do finansowania mogą być diametralnie inne – bardziej elastyczne czy akceptujące wyższy poziom ryzyka. Inwestorzy mogą wykazywać zróżnicowany poziom skłonności

* Dr, Katedra Finansów i Rachunkowości MSP, Uniwersytet Łódzki.

do udostępniania kapitału, co zależy np. od dostępności informacji finansowych o podmiocie, który tego kapitału poszukuje. Kapitałodawcy, zanim zaangażują się finansowo, muszą uzyskać przekonanie, że inwestycja ma szansę na sukces, czyli uzyskanie określonych korzyści finansowych. Podjęcie decyzji ułatwia w tym zakresie sprawozdanie finansowe, szczególnie jeśli sporządzone jest według pewnych uniwersalnych zasad, ogólnie przyjętych standardów.

Poszukiwanie źródeł kapitału na międzynarodowych rynkach kapitałowych to problem, który może dotyczyć także małych i średnich przedsiębiorstw, pojawia się więc potrzeba dostarczenia przez nie uniwersalnych danych finansowych, bez względu na to, skąd pochodzą i gdzie prowadzą działalność. Dla inwestora, który dokonuje rachunku ekonomicznego, brak wystandaryzowanych informacji może stanowić problem interpretacyjny. Różnorodność uregulowań systemów rachunkowości na świecie sprawia, że wyniki osiągnięte przez jednostki będą krańcowo różne.

Procesy globalizacji, których narastanie obserwuje się już od lat 70. XX w. powodują konieczność zastosowania rozwiązań instytucjonalnych w kontekście międzynarodowym, umożliwiających wymianę handlową oraz przepływy finansowe pomiędzy podmiotami z różnych krajów. Rolę takich instytucjonalnych rozwiązań pełnią Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej (International Financial Reporting Standards, IFRS) i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (International Accounting Standards, IAS)¹, publikowane przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (International Accounting Standards Board, IASB). W 2009 r. Rada opublikowała również Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej (MSSF) dla małych i średnich przedsiębiorstw – International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs)² uwzględniający rachunkowość i sprawozdawczość właśnie tej grupy podmiotów. Celem artykułu jest prezentacja podstawowych założeń MSSF dla MSP oraz wskazanie uproszczeń, które w nim zastosowano w stosunku do pełnej wersji standardów (MSR/MSSF).

2. KONCEPCJA I ROLA MIĘDZYNARODOWYCH STANDARDÓW RACHUNKOWOŚCI

Dynamika procesów globalizacji oraz powstawanie korporacji międzynarodowych to podstawowe czynniki indukujące zapotrzebowanie na generowanie przez rachunkowość informacji o zasięgu międzynarodowym. Zapewnienie porównywalności danych, dostarczanych przez systemy rachunkowości, istotnie

¹ Określane w dalszej części artykułu jako MSSF/MSR.

² Określane w dalszej części artykułu jako MSSF dla MSP.

ułatwia dostęp do rynków zagranicznych, podejmowanie trafnych decyzji i obniżanie kosztów związanych ze sprawozdawczością finansową³.

Jak stwierdza A. A. Jaruga, „Międzynarodowe standardy są formą regulacji umożliwiającą wyższy stopień globalnego ładu we współczesnym świecie. Stanowią alternatywę dla hierarchii i rynku jako środków organizacji społeczeństw. MSR/MSSF mają obecnie za zadanie ułatwić, uelastyczyć koordynację i kooperację na skalę globalną, w szczególności na rynkach kapitałowych, dzięki generowaniu na ich podstawie przejrzystych, wiarygodnych, porównywalnych sprawozdań finansowych”⁴.

Standardy rachunkowości można określić jako wzorce, które zostały uznane za obowiązujące w odniesieniu do sprawozdań finansowych. Są w nich zawarte zalecenia i sugestie dotyczące rozwiązań w zakresie ujmowania, wyceny, prezentacji składników majątku i zobowiązań, elementów rachunku zysków i strat oraz innych problemów. Owe zalecenia i sugestie służą ujednoczeniu i zapewnieniu dobrej jakości sprawozdań finansowych⁵.

Tworzenie międzynarodowych wzorców nie jest zadaniem łatwym. Na świecie od lat podejmuje się działania na rzecz harmonizacji i standaryzacji rachunkowości. Harmonizacja rachunkowości oznacza proces redukowania różnic w sprawozdawczości finansowej poszczególnych krajów, zaś standaryzacja rachunkowości – stosowanie tych samych reguł i zasad sporządzania sprawozdań finansowych⁶. Standaryzacja niewątpliwie przyczynia się do harmonizacji sprawozdań finansowych. Harmonizacja ma na celu zmniejszenie liczby stosowanych praktyk rachunkowości poprzez skomponowanie zestawu, w ramach którego podmioty będą dokonywać wyboru możliwych rozwiązań (zakres różnic będzie możliwy do zidentyfikowania). Wynikiem standaryzacji jest ujednoczenie zasad rachunkowości stosowanych przez przedsiębiorstwa. Efektem udanej harmonizacji może być pełna standaryzacja w przyszłości⁷.

Harmonizację rachunkowości zapoczątkowano w 1973 r., powołując Komitet Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (International Accounting Standards Committee, IASC), będący prywatną, niezależną organizacją, utworzoną na mocy porozumienia między zawodowymi organizacjami księgowych. Misją IASC było opracowywanie i publikowanie Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (MSR). W celu spełnienia tych zadań IASC powołał w 1981 r. Grupę Konsultacyjną, w 1995 r. Komisję Doradczą, a w 1997 r. Stały Komitet ds. Interpretacji.

³ M. Foremna-Piłarska, E. Radawiecka, *Rachunkowość na tle rozwiązań międzynarodowych*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2009, s. 20.

⁴ A. A. Jaruga i in., *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Kluczowe zagadnienia i rozwiązania praktyczne*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2006, s. 18.

⁵ M. Foremna-Piłarska, E. Radawiecka, *op. cit.*, s. 27.

⁶ I. Olchowicz, A. Tłaczała, *Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2008, s. 13.

⁷ M. Foremna-Piłarska, E. Radawiecka, *op. cit.*, s. 23.

Początkowo MSR miały na celu wyeliminowanie niepożądanych praktyk księgowych, dlatego dopuszczały stosowanie kilku alternatywnych podejść księgowych. Następnie przyjęto politykę ograniczania liczby dopuszczonych podejść alternatywnych na rzecz stosowania wskazanego podejścia wzorcowego i dopuszczonego podejścia alternatywnego (w ostatnich latach wprowadzono równorzędne opcje wyboru rozwiązań).

W 1998 r. Zarząd IASC powołał Grupę Roboczą ds. Strategii. W wyniku weryfikacji działania Komitet został przekształcony w Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości (IASB) z siedzibą w Londynie. Rada ogłosiła, że standardy opracowane przez Komitet (IASC) nazywane będą Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości (MSR), natomiast standardy wydawane przez Radę (IASB) – Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej (MSSF).

1 stycznia 2005 r. w Polsce i innych krajach UE dokonana się ogromna zmiana dotycząca obowiązywania prawa o rachunkowości na obszarze Unii Europejskiej, będąca konsekwencją akceptacji Międzynarodowych Standardów Rachunkowości. W oparciu o Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady Unii Europejskiej nr 1606/2002 z 19 lipca 2002 r. w sprawie stosowania MSR, stały się one źródłem prawa unijnego dla jednostek publicznych. W związku z tym w Polsce uformowały się dwie grupy podmiotów: takie, dla których prawem w zakresie rachunkowości jest ustawa o rachunkowości i takie, dla których prawem w zakresie rachunkowości są Międzynarodowe Standardy Rachunkowości.

Odrębną grupę podmiotów stanowią jednostki, dla których prawem w zakresie rachunkowości może być ustawa o rachunkowości lub MSR w zależności od ich wyboru⁸.

W Polsce, w ślad za rozwiązaniami przyjętymi w UE, począwszy od 1 stycznia 1999 r. przyjęto, że „skonsolidowane sprawozdania finansowe emitentów papierów wartościowych oraz banków sporządza się **zgodnie** z MSR”⁹.

3. MSSF DLA MSP – GENEZA I ZNACZENIE

Małe i średnie przedsiębiorstwa to istotne ogniwo gospodarki i katalizator dokonywania w niej przemian strukturalnych. MSP stanowią ponad 95% ogółu podmiotów gospodarczych na świecie, mają duże znaczenie dla rozwoju gospodarek krajowych i zdobywają udział w gospodarce światowej. Pojawiła się zatem potrzeba ponadnarodowej regulacji sprawozdawczości finansowej tej grupy podmiotów, co pozytywnie wpłynie na proces globalizacji.

⁸ I. Olchowicz, A. Tłaczała, *Rachunkowość finansowa w przykładach według ustawy o rachunkowości i MSR*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2008, s. 11.

⁹ Art. 55 ust. 5 *Ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości*, Dz.U. 2009, nr 152, poz. 1223.

Sprawozdawczość finansowa MSP na świecie jest zróżnicowana. Kraje członkowskie UE stosują zasady sprawozdawczości krajowej oparte na 4 i 7 dyrektywie UE, jednak i tutaj widoczne są rozbieżności. Wynikają one z tego, że niektóre kraje dostosowały dyrektywy do własnej sytuacji; opierają swoje wymogi na sprawozdawczości podatkowej (np. Niemcy i Belgia); opracowały krajowe standardy w oparciu o MSSF (np. Holandia i Wielka Brytania)¹⁰.

Projekt MSSF dla MSP został opublikowany przez Radę Międzynarodowych Standardów Rachunkowości na początku 2007 r. Poddano go licznym analizom i dyskusjom, które miały udzielić odpowiedzi na pytanie, czy standard ten spełnia oczekiwania użytkowników i podmiotów sporządzających sprawozdania finansowe. Ostatecznie standard wydany został przez IASB w lipcu 2009 r. Należy podkreślić, że nie został on włączony do grupy istniejących standardów, lecz stanowi odrębny standard, obejmujący swoim zakresem różnorodne problemy rachunkowości. MSSF dla MSP został zredagowany analogicznie jak inne MSSF, jednak różni go przyjęcie rozwiązań uproszczonych i dostosowanych do małych i średnich przedsiębiorstw, które będą z niego korzystały.

Istniejące MSR/MSSF, pomimo że są sposobem porozumiewania się przedsiębiorstw na świecie, okazały się nie do końca adekwatne dla sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Wynika to przede wszystkim z faktu, że MSSF/MSR są dostosowane głównie do potrzeb spółek notowanych na giełdzie i nie uwzględniają specyfiki podmiotów, które nie mają swoich instrumentów znajdujących się w publicznym obrocie.

Użytkownicy sprawozdań finansowych spółek nienotowanych na giełdzie różnią się od użytkowników sprawozdań finansowych spółek giełdowych. Podmioty zainteresowane wynikami spółek niegiełdowych to najczęściej właściciele, którymi są osoby fizyczne, członkowie rodziny oraz instytucje kredytowe. Ich oczekiwania w stosunku do sprawozdania finansowego są zupełnie inne niż w przypadku akcjonariuszy dużych giełdowych spółek. Ponadto w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw właściciele uzyskują informacje o tym, co dzieje się w przedsiębiorstwie raczej w bezpośrednim kontakcie, niż ze sprawozdania finansowego. Sprawozdaniem finansowym MSP mogą być zainteresowane banki, instytucje pożyczkowe, kontrahenci, lecz korzyści z wprowadzenia MSSF dla MSP odniesie z pewnością cała grupa użytkowników.

Ustalając zakres ujawnień, niezbędnych przy sporządzaniu sprawozdania finansowego zgodnie z MSSF dla MSP, IASB kierowała się następującymi założeniami:

- użytkownicy sprawozdań finansowych MSP są szczególnie zainteresowani informacjami dotyczącymi krótkoterminowych przepływów pieniężnych oraz obowiązkami, zadłużeniem lub płatnościami identyfikowanymi (lub nie) jako zobowiązania;

¹⁰ S. Wray, H. van den Ende, *MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw*, „Aktualności MSSF” 2007, nr 50, s. 2, www.pwc.com (dostęp 18.02.2011).

- użytkownicy sprawozdań finansowych MSP są szczególnie zainteresowani informacjami na temat płynności oraz wypłacalności jednostki;
- dla MSP istotny jest pomiar zmienności zdarzeń oraz informacje na temat wyboru polityki rachunkowości;
- szczegółowy podział wartości pozycji wykazanych w sprawozdaniach finansowych MSP jest niezbędny do zrozumienia tych sprawozdań;
- niektóre ujawnienia wykazane w MSSF są bardziej przydatne podczas podejmowania decyzji inwestycyjnych na rynkach kapitałowych niż do zrozumienia transakcji, wydarzeń oraz uwarunkowań funkcjonowania typowych jednostek z sektora MSP¹¹.

Istotnym aspektem MSSF dla MSP jest uproszczenie regulacji tam zawartych, co umożliwi osobom mającym nawet mniejszą wiedzę z dziedziny rachunkowości i finansów zrozumienie i sporządzanie takich sprawozdań. Istotne jest użycie prostego języka, co czyni je jeszcze bardziej dostępnymi dla szerokiego grona odbiorców.

Podmioty (MSP), które mogą korzystać z MSSF dla MSP zostały określone w definicji zawartej w tym standardzie przez dwa warunki. Będą to mianowicie podmioty¹² **nie obciążone publicznie** oraz **publikujące ogólne sprawozdania finansowe dla odbiorców zewnętrznych**, do których należą np. właściciele niezaangażowani w zarządzanie jednostką, zaangażowane bądź potencjalnie zaangażowane instytucje kredytowe, kredytowe agencje ratingowe.

Z kolei jednostka obciążona publicznie to taka, która wyemitowała instrumenty dłużne lub kapitałowe, znajdujące się w publicznym obrocie, a także jest instytucją finansową lub inną instytucją przechowującą zasoby finansowe, powierzone jej przez szeroką grupę interesariuszy (tzn. jest np. bankiem, jednostką ubezpieczeniową, funduszem inwestycyjnym). Zatem powyższe dwa przypadki dyskwalifikują podmiot stosujący MSSF dla MSP. Definicja ta różni się od przyjętej na mocy zalecenia Komisji Europejskiej z 6 maja 2003 r., w której do kryteriów klasyfikowania do sektora MSP zalicza się liczbę zatrudnionych, sumę aktywów bilansu czy wielkość przychodów¹³. Kryteria przyjęte w definicji zawartej w MSSF dla MSP nie są powiązane z rozmiarami działalności gospodarczej takiego podmiotu. Ewentualne ustalenie cech ilościowych pozostawiono w gestii odnośnych władz.

¹¹ K. S z a r u g a i in., *Sprawozdawczość finansowa dla MSP. Poznaj nowy trend w MSSF*, Nowe Standardy Sprawozdawczości, Wydanie Specjalne XVI, Wydawnictwo Wiedza i Praktyka, s. 2.

¹² International Accounting Standards Board (IASB), *International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs)*, 2009, www.iasb.org (dostęp 20.01.2011), s. 10.

¹³ *Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji małych i średnich przedsiębiorstw* Dz.U. L 124, 20.5.2003, s. 36–41.

Oprócz małych i średnich przedsiębiorstw z MSSF dla MSP mogą korzystać także inne jednostki sektora prywatnego, które w swojej działalności nie są nastawione na zysk. Zalicza się do nich np. organizacje pozarządowe, szkoły niepubliczne, jednostki użyteczności publicznej, fundacje nieprowadzące działalności zarobkowej, organizacje charytatywne, organizacje kościelne.

O stosowaniu standardu dla celów statutowej sprawozdawczości finansowej decyduje właściwy regulator krajowy i akty prawne (w Polsce będzie to ustawa o rachunkowości i ustawa o finansach publicznych). Podczas stosowania MSSF dla MSP ważne jest to, że jednostka, która zdecydowała się go stosować, musi przyjąć cały standard. Niedopuszczalne jest korzystanie w części z MSSF dla MSP, a częściowo z pełnej wersji MSR/MSSF¹⁴.

Decyzja o przyjęciu standardu należy do władz poszczególnych państw – stanowi on wytyczną dla krajów pozostających w obszarze prac i wprowadzania narodowych regulacji dotyczących rachunkowości. Strukturę tematyczną MSSF dla MSP tworzy 35 numerowanych rozdziałów, odnoszących się do najważniejszych problemów w rachunkowości małych i średnich przedsiębiorstw. Pominięto tematy nieistotne dla tej grupy, takie jak: zysk na jedną akcję, ubezpieczenia¹⁵, aktywa przeznaczone do sprzedaży, sprawozdawczość segmentów, śródroczna sprawozdawczość finansowa.

Każdy z rozdziałów obejmuje odpowiedni zakres tematyczny. Odsyłacze znajdujące się pomiędzy poszczególnymi paragrafami są oznakowane numerem rozdziału oraz odpowiedniego paragrafu. Odsyłacze do pełnych MSR/MSSF zawierają pełną nazwę i numer MSR/MSSF. Niektóre rozdziały zawierają załączniki niebędące integralną częścią standardu. Wykaz poszczególnych rozdziałów i ich treść zaprezentowane zostały w tabeli 1.

Tabela 1

Zakres tematyczny MSSF dla MSP

Rozdział	Tytuł	Treść
1	2	3
1	Definicja MSP (<i>Small and Medium-sized Entities</i>)	Określenie podmiotów, które mogą korzystać ze standardu.
2	Koncepcje i najważniejsze zasady (<i>Concepts and Pervasive Principles</i>)	Sprawozdanie finansowe ma dostarczyć informacji szerokiego gronu użytkowników w zakresie pozycji finansowej, wyniku finansowym i przepływach środków pieniężnych w przedsiębiorstwie.

¹⁴ K. Szaruga i in., *op. cit.*, s. 3.

¹⁵ Firmy ubezpieczeniowe dysponują aktywami powierzonymi im przez szeroką gamę podmiotów zewnętrznych, zatem są jednostkami publicznie odpowiedzialnymi. W myśl definicji zawartej w MSSF dla MSP nie mogą zatem stosować tego standardu.

Tabela 1 cd.

1	2	3
3	Prezentacja sprawozdania finansowego (<i>Financial Statement Presentation</i>)	Wskazanie i objaśnienie prawidłowej prezentacji sprawozdania finansowego zgodnie z wymogami standardu. Wśród głównych zasad umożliwiających prawidłową prezentację wymienia się: założenie kontynuacji działalności, częstotliwość sporządzania sprawozdania finansowego, porównywalność danych oraz istotność.
4	Sprawozdanie z sytuacji finansowej (<i>Statement of Financial Position</i>)	Określenie minimalnej ilości pozycji, które powinny zostać zaprezentowane w sprawozdaniu z sytuacji finansowej. Wskazanie na informacje, które mogą być zaprezentowane zarówno w sprawozdaniu z sytuacji finansowej, jak i w informacjach dodatkowych.
5	Sprawozdanie z całkowitych dochodów i rachunek zysków i strat (<i>Statement of Comprehensive Income and Income Statement</i>)	Zakres informacji prezentowanych w sprawozdaniu z całkowitych dochodów i rachunku zysków i strat, określenie minimalnej ilości pozycji, które winny zostać wyszczególnione w tym sprawozdaniu. Warianty sporządzania rachunku zysków i strat (porównawczy lub kalkulacyjny).
6	Sprawozdanie ze zmian w kapitale własnym i zestawienie przychodów i zysków zatrzymanych (<i>Statement of Changes in Equity and Statement of Income and Retained Earnings</i>)	W sytuacji, gdy zmiany w kapitale własnym wynikają z zysków lub strat, dywidend, lub zmian w polityce rachunkowości i korekty błędów, jednostka może zaprezentować te informacje w zestawieniu przychodów i zysków zatrzymanych zamiast w sprawozdaniu ze zmian w kapitale własnym.
7	Sprawozdanie z przepływów pieniężnych (<i>Statement of Cash Flows</i>)	Metody sporządzania sprawozdania z przepływów pieniężnych (dowolność zastosowania metody bezpośredniej lub pośredniej) oraz kwalifikacja przepływów w podziale na trzy segmenty działalności: operacyjny, inwestycyjny i finansowy.
8	Informacja dodatkowa (<i>Notes to the Financial Statements</i>)	Zakres informacji uzupełniających w sprawozdaniu finansowym oraz informacji, które nie kwalifikują się do ujęcia w sprawozdaniu.
9	Sprawozdania skonsolidowane i jednostkowe (<i>Consolidated and Separate Financial Statement</i>)	Wskazanie warunków do sporządzenia sprawozdania skonsolidowanego oraz procedur konsolidacyjnych.
10	Zasady rachunkowości, szacunki i błędy (<i>Accounting Policies, Estimates and Errors</i>)	Informacje dotyczące wyboru i zmian zasad (polityki rachunkowości), wskazanie sposobu ujawnienia tych zmian w księgach rachunkowych oraz księgowego ujęcia korekty błędów poprzednich okresów.

Tabela 1 cd.

1	2	3
11	Podstawowe instrumenty finansowe (<i>Basic Financial Instruments</i>)	Istota i sposób ujmowania podstawowych instrumentów finansowych, takich jak środki pieniężne, depozyty płatne na żądanie i długoterminowe, pożyczki udzielone i do zapłaty, obligacje i podobne instrumenty dłużne, akcje zwykłe i uprzywilejowane, pożyczki pomiędzy podmiotami powiązanymi.
12	Inne instrumenty finansowe (<i>Other Financial Instruments Issues</i>)	Istota i sposób ujmowania bardziej złożonych instrumentów finansowych, niż te omówione w rozdziale nr 11, np. papiery wartościowe posiadające zabezpieczenie w aktywach, opcje, prawa, warranty, kontrakty terminowe, swapy, instrumenty finansowe wyznaczone jako instrumenty zabezpieczające.
13	Zapasy (<i>Inventories</i>)	Istota i sposób ujmowania zapasów, z wyjątkiem: produkcji w toku, powstającej w wyniku kontraktów budowlanych, instrumentów finansowych, aktywów biologicznych i produkcji rolniczej w okresie zniw.
14	Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych (<i>Investments in Associates</i>)	Dotyczy rachunkowości jednostek stowarzyszonych w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz jednostkowego sprawozdania finansowego inwestora w jednostce stowarzyszonej niebędącej jednostką dominującą.
15	Inwestycje we wspólnych przedsięwzięciach (<i>Investments in Joint Ventures</i>)	Zasady ujmowania inwestycji typu <i>joint venture</i> w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym oraz sprawozdanie finansowe inwestora niebędącego jednostką dominującą, ale posiadającą inwestycje w jednym lub kilku wspólnych przedsięwzięciach.
16	Nieruchomości inwestycyjne (<i>Investment Property</i>)	Zagadnienia dotyczące nieruchomości inwestycyjnych utrzymywanych przez właściciela lub niektórych leasingobiorców w celach czerpania korzyści w formie czynszów bądź wzrostu wartości z danej nieruchomości. Nie uwzględnia się w tym rozdziale nieruchomości wykorzystywanych w podstawowej działalności, utrzymywanych w celach administracyjnych lub utrzymywanych w celach sprzedaży w toku bieżącej działalności.
17	Rzeczowe aktywa trwałe (<i>Property, Plant and Equipment</i>)	Rozwiązania w zakresie rzeczowych aktywów trwałych wykorzystywanych w podstawowej działalności, w celu oddania do używania innym podmiotom na podstawie umowy najmu lub w celach administracyjnych.
18	Wartości niematerialne inne niż wartość firmy (<i>Intangible Assets Other than Goodwill</i>)	Rozwiązania w zakresie wartości niematerialnych, definiowanych jako niepieniężny składnik aktywów nieposiadający postaci fizycznej.

Tabela 1 cd.

1	2	3
19	Połączenie jednostek gospodarczych (<i>Business Combinations and Goodwill</i>)	Księgowe ujęcie połączeń jednostek gospodarczych w czasie połączenia i w następnych okresach, z wyjątkiem jednostek lub przedsięwzięć znajdujących się pod wspólną kontrolą.
20	Leasing (<i>Leases</i>)	Rozwiązania w zakresie wszystkich typów leasingu, a także umów które nie mają formy prawnej leasingu, ale przenoszą własność aktywów w zamian za opłatę.
21	Rezerwy i zobowiązania warunkowe (<i>Provisions and Contingencies</i>)	Zagadnienia dotyczące wszystkich typów rezerw, aktywów i zobowiązań warunkowych z wyjątkiem tych, które zostały ujęte w innych rozdziałach.
22	Zobowiązania i kapitał własny (<i>Liabilities and Equity</i>)	Klasyfikacja wszystkich typów instrumentów finansowych, zarówno o charakterze kapitału własnego jak i obcego.
23	Przychody (<i>Revenue</i>)	Księgowe ujęcie przychodu powstałego ze sprzedaży dóbr, świadczenia usług, kontraktów budowlanych, jak również przychodów powstałych w wyniku wykorzystania aktywów jednostki przez jednostki zewnętrzne, oprocentowania udziałów, otrzymanych honorariów oraz dywidend.
24	Dotacje rządowe (<i>Government Grants</i>)	Księgowe ujęcie dotacji rządowej (pomocy rządowej w postaci transferu środków pieniężnych w zamian za spełnienie przez jednostkę pewnych warunków (najczęściej w obszarze podstawowej działalności). Rozdział nie dotyczy pomocy rządowej w postaci korzyści podatkowych.
25	Koszty finansowania zewnętrznego (<i>Borrowing Costs</i>)	Rozwiązania dotyczące ujmowania kosztów w formie odsetek i innych kosztów, jakie jednostka ponosi korzystając z zewnętrznych źródeł finansowania (odsetki, obciążenia z tytułu umów leasingu, różnice kursowe powstające w związku z pożyczkami i kredytami).
26	Płatność w formie akcji (<i>Share-based Payment</i>)	Zasady ujmowania wszystkich transakcji płatności w formie akcji (transakcje płatności w formie akcji rozliczanych w instrumentach kapitałowych, środkach pieniężnych oraz dobrach i usługach).
27	Utrata wartości aktywów (<i>Impairment of Assets</i>)	Zasady ujmowania utraty wartości wszystkich aktywów jednostki, z wyjątkiem: aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego; aktywów wynikających ze świadczeń pracowniczych; aktywów finansowych ujętych w rozdziale 11 i 12; nieruchomości inwestycyjnych wycenianych według wartości godziwej; aktywów biologicznych powiązanych z działalnością rolniczą.

Tabela 1 cd.

1	2	3
28	Świadczenia pracownicze (<i>Employee Benefits</i>)	Zasady ujmowania wszystkich form świadczeń oferowanych przez jednostkę w zamian za wykonaną pracę przez pracowników.
29	Podatek dochodowy (<i>Income Tax</i>)	Rozwiązania dotyczące wszystkich krajowych i zagranicznych podatków pobieranych od dochodu podlegającego opodatkowaniu. Standard dotyczy także podatku płatnego u źródła przez jednostki zależne, stowarzyszone lub wspólne przedsięwzięcia od wyniku przekazanego jednostce gospodarczej sporządzającej sprawozdanie.
30	Przeliczanie z waluty obcej (<i>Foreign Currency Translation</i>)	Zasady ujmowania transakcji w walutach obcych i jednostki działające za granicą w sprawozdaniach finansowych jednostki oraz w jaki sposób przeliczać sprawozdania finansowe na walutę prezentacji.
31	Sprawozdawczość w warunkach hiperinflacji (<i>Hyperinflation</i>)	Zasady sporządzania sprawozdania finansowego jednostki, których walutą funkcjonalną jest waluta gospodarki objętej hiperinflacją.
32	Zdarzenia następujące po zakończeniu okresu sprawozdawczego (<i>Events after the End of the Reporting Period</i>)	Zasady identyfikacji, szacowania i ujmowania zdarzeń, które mają miejsce od dnia zakończenia okresu sprawozdawczego do dnia zatwierdzenia sprawozdania finansowego.
33	Ujawnianie informacji na temat podmiotów powiązanych (<i>Related Party Disclosures</i>)	Dotyczy potrzeby ujmowania w sprawozdaniu finansowym informacji niezbędnych do zwrócenia uwagi na prawdopodobieństwo, że na sytuację finansową jednostki może wpływać fakt istnienia podmiotów powiązanych oraz transakcje i nierozliczone salda.
34	Branże wyspecjalizowane (<i>Specialised Activities</i>)	Dotyczy rachunkowości jednostek prowadzących działalność rolniczą, wydobywczą lub ubezpieczeniową.
35	Przejście MŚP na stosowanie MSSF (<i>Transition to the IFRS for SMEs</i>)	Dotyczy jednostek stosujących MSSF dla MSR po raz pierwszy, niezależnie od tego, czy przed dniem przejścia na ten standard stosowały pełne MSR/MSSF czy krajowe standardy rachunkowości.

Źródło: opracowanie własne na podstawie: International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs), 2009, www.iasb.org (dostęp 20.01.2011).

Kompletne sprawozdanie finansowe składa się z następujących elementów:

- sprawozdania z sytuacji finansowej (bilans);
- sprawozdania z całkowitych dochodów lub jednostkowego rachunku zysków i strat oraz sprawozdania z innych całkowitych dochodów;
- zestawienia zmian w kapitale (pod pewnymi warunkami nie musi być sporządzone odrębnie);

- sprawozdania z przepływów pieniężnych;
- informacji dodatkowych.

MSSF dla MSP umożliwia małym i średnim przedsiębiorstwom korzystanie z rozwiązania alternatywnego zamiast zastosowania pełnego zestawu MSSF. Jest to samodzielny standard, obejmujący zasady rachunkowości analogiczne do pełnego zestawu MSSF, ale uproszczone i dopasowane do potrzeb korzystających z niego jednostek. Eliminacja pewnych rozwiązań rachunkowych, dopuszczalnych w pełnej wersji MSSF, tematów i wymogów, dotyczących ujawnianych informacji nieodpowiednich do działalności MSP oraz uproszczenie wymogów związanych z ujmowaniem i wyceną umożliwia zmniejszenie obciążeń biurokratycznych o ponad 90% w porównaniu do pełnej wersji MSSF¹⁶.

4. WYBRANE ASPEKTY RÓŻNIC POMIĘDZY MSR/MSSF A MSSF DLA MSP

W niniejszej części artykułu zaprezentowane zostaną wybrane obszary różnic między pełną wersją MSR/MSSF a MSSF dla MSP. Mają one wykazać zakres uproszczeń dla MSP.

4.1. Wycena rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych

Zgodnie z postanowieniami MSR 16 „Rzeczowe aktywa trwałe”¹⁷ i MSR 38 „Wartości niematerialne”¹⁸ jednostka ma do wyboru dwa modele wyceny (po początkowym ujęciu) rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych:

- model ceny nabycia lub kosztu wytworzenia – polega on na tym, że składnik wykazuje się w cenie nabycia lub koszcie wytworzenia, pomniejszonym o odpisy umorzeniowe i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości;
- model oparty na wartości przeszacowanej – polega na tym, że składnik (którego wartość godziwą można wiarygodnie ustalić) wykazuje się w wartości przeszacowanej, odpowiadającej jego wartości godziwej na dzień przeszacowania, pomniejszonej o późniejsze odpisy umorzeniowe i łączną kwotę późniejszych odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości.

¹⁶ DELOITTE, *Uproszczona sprawozdawczość finansowa — ulga dla MSP*, „Biuletyn MSSF” 2009, nr 6, lipiec 2009, s. 2, www.deloitteCE.com (dostęp 18.03.2011).

¹⁷ International Accounting Standard 16, *Property, Plant and Equipment*, www.iasb.org (dostęp 18.11.2010).

¹⁸ International Accounting Standard 38, *Intangible Assets*, www.iasb.org (dostęp 18.11.2010).

Zgodnie natomiast z § 17.15 i § 18.18 MSSF dla MSP jednostka (po początkowym ujęciu) wycenia wszystkie pozycje rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych według ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, pomniejszonego o umorzenie i łączną kwotę odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości. W ten sposób MSSF dla MSP rezygnuje z zastosowania do wyceny modelu opartego na wartości przeszacowanej. Takie rozwiązanie można uznać za korzystne dla MSP, ponieważ ustalanie wartości godziwej dla MSP w praktyce może być bardzo trudne i wiązać się z dodatkowymi kosztami.

Wartość godziwa w wersji księgowej (*Fair Value*) to oszacowana przez księgowych *wartość rynkowa*, zwykle – choć nie zawsze – odpowiadająca *cenie rynkowej*. W rachunkowości wartość „godziwa” znaczy nie tyle „taka, jaka jest”, ile raczej „rozsądna” lub „użyteczna” w kontekście potrzeb informacyjnych użytkowników rachunkowości. Stąd nie można zakładać, że wartość godziwa będzie zawsze ceną rynkową. Wartość godziwa może opierać się na cenie rynkowej, przy czym należy pamiętać, że ustalając wartości godziwą nie uwzględnia się np. cen rynkowych z transakcji wymuszonych, przymusowej likwidacji lub wyprzedaży aktywów. W przypadku rynku nieaktywnego lub nieefektywnego wartość godziwą można zastąpić innymi, pośrednimi miernikami, jak wartość użytkowa, wartość wyceny, wartość odtworzenia lub wartość bieżąca netto¹⁹.

4.2. Wartości niematerialne i prawne wytworzone we własnym zakresie – koszty prac badawczo-rozwojowych

Nakłady ponoszone przez jednostkę w celu wytworzenia aktywów niematerialnych mogą być, zgodnie z MSR 38, ponoszone na etapie prac badawczych i na etapie prac rozwojowych. Aby ocenić, czy składnik wartości niematerialnych wytworzony przez jednostkę spełnia kryteria dotyczące ujmowania, jednostka gospodarcza dzieli proces powstawania aktywów na: etap prac badawczych oraz etap prac rozwojowych.

Prace badawcze są nowatorskim i zaplanowanym poszukiwaniem rozwiązań, podjętym z zamiarem zdobycia i przyswojenia nowej wiedzy naukowej i technicznej. Natomiast **prace rozwojowe** to praktyczne zastosowanie odkryć badawczych lub też osiągnięć innej wiedzy w planowaniu lub projektowaniu produkcji nowych lub znacznie udoskonalonych urządzeń, procesów technologicznych lub usług, które ma miejsce przed rozpoczęciem produkcji seryjnej lub innym zastosowaniem. W tabeli 2 zaprezentowano nakłady identyfikowane jako prace badawcze i rozwojowe.

¹⁹ R. Patterson, *Kompendium terminów z zakresu rachunkowości w języku polskim i angielskim*, Price Waterhouse Coopers, Warszawa 2008, s. 582.

Tabela 2

Przykłady nakładów dotyczących prac badawczych i prac rozwojowych

Prace badawcze	Prace rozwojowe
• działania zmierzające do zdobycia nowej wiedzy, • poszukiwanie, ocena i końcowa selekcja sposobów wykorzystania prac badawczych lub innej wiedzy, • poszukiwanie alternatywnych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług, • formułowanie, projektowanie, ocena i końcowa selekcja nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów lub usług.	• projektowanie, wykonanie i testowanie prototypów i modeli doświadczalnych (przed ich wdrożeniem do produkcji lub użytkowania), • projektowanie narzędzi, przyrządów, form i matryc z wykorzystaniem nowej technologii, • projektowanie, wykonanie i działalność linii próbnej, której wielkość nie umożliwia prowadzenia ekonomicznie uzasadnionej produkcji przeznaczonej na sprzedaż, • projektowanie, wykonanie i testowanie wybranych rozwiązań w zakresie nowych lub udoskonalonych materiałów, urządzeń, produktów, procesów, systemów i usług.

Źródło: opracowanie własne.

Do wartości niematerialnych nie można zaliczać składników wytworzonych w wyniku prac badawczych (lub ich etapu), obejmujących m.in.:

- działania zmierzające do zdobycia nowej wiedzy oraz ocenę i końcową selekcję sposobu wykorzystania rezultatów prac badawczych;
- poszukiwanie alternatywnych materiałów, urządzeń i in. oraz ich projektowanie, ocenę i końcową selekcję.

Zgodnie z § 54 MSR 38 nakłady na takie składniki zalicza się do kosztów w momencie ich poniesienia. Jednostka nie jest bowiem w stanie udowodnić, że składnik wartości niematerialnych uzyskany w ten sposób, będzie wytwarzał prawdopodobne przyszłe korzyści ekonomiczne²⁰.

Z kolei na etapie prac rozwojowych możliwe jest zidentyfikowanie składnika oraz wykazanie, że uzyskanie w przyszłości korzyści ekonomicznych w związku z tym składnikiem jest prawdopodobne. Odmiennie podejście do prac badawczych i prac rozwojowych wynika z tego, że te drugie są bardziej zaawansowane. Jednostka gospodarcza, która nie jest w stanie oddzielić etapu prac badawczych od etapu prac rozwojowych przedsięwzięcia prowadzącego do wytworzenia składnika wartości niematerialnych, traktuje nakłady na to przedsięwzięcie jak gdyby zostały poniesione wyłącznie na etapie prac badawczych.

Zgodnie z § 57 MSR 38 składnik wartości niematerialnych powstały w wyniku prac rozwojowych powinien być ujęty w bilansie wtedy i tylko wtedy, gdy jednostka spełnia następujące kryteria (6 warunków):

²⁰ Jeden z kluczowych elementów definicji aktywów zgodnie z MSR/MSSF.

- możliwość (z technicznego punktu widzenia) ukończenia składnika wartości niematerialnych tak, aby nadawał się do użytkowania lub sprzedaży;
- zamiar ukończenia składnika oraz jego użytkowania lub sprzedaży;
- zdolność do użytkowania lub sprzedaży składnika wartości niematerialnych;
- generowanie przyszłych korzyści ekonomicznych (m.in. istnienie rynku na produkty powstające dzięki składnikowi wartości niematerialnych lub na sam składnik; jeśli składnik ma być użytkowany przez jednostkę – jego użyteczność);
- dostępność stosownych środków technicznych, finansowych i innych, które mają służyć ukończeniu prac rozwojowych;
- możliwość wiarygodnego ustalenia nakładów poniesionych w czasie prac rozwojowych, które można przyporządkować temu składnikowi wartości niematerialnych.

Zgodnie natomiast z postanowieniami § 18.14 MSSF dla MSP, nie istnieje możliwość aktywowania kosztów prac rozwojowych jako części składnika wartości niematerialnych. Wszelkie koszty ponoszone przez jednostkę, zarówno na etapie prac rozwojowych, jak i na etapie prac badawczych ujmowane są jako koszty okresu, w którym nakłady te zostały poniesione.

Skutkiem przyjęcia takiego rozwiązania jest fakt większego obciążania kosztów bieżącej działalności kosztem mniejszej wartości aktywów niematerialnych, wykazywanej w bilansie. Może być ono znaczące dla podmiotów wprowadzających innowacje, a są to często właśnie małe i średnie przedsiębiorstwa. Z drugiej strony brak obowiązku aktywowania kosztów prac rozwojowych oznacza dla jednostki brak konieczności ustalania i rozliczania amortyzacji.

4.3. Nieruchomości inwestycyjne

Kolejne rozbieżności pomiędzy MSR/MSSF a MSSF dla MSR dotyczą wyceny nieruchomości inwestycyjnych (po początkowym ujęciu).

Nieruchomością inwestycyjną jest grunt lub budynek (część budynku lub też oba te elementy), utrzymywane (przez właściciela lub korzystającego z leasingu finansowego) w celu uzyskania pożytków z wynajmu lub korzyści wynikających z przyrostu wartości (lub obu tych korzyści jednocześnie) pod warunkiem, że nie jest ona ani wykorzystywana w procesie produkcji, dostawach towarów, świadczeniu usług lub czynnościach administracyjnych, ani przeznaczona na sprzedaż w ramach zwykłej działalności jednostki.

Paragraf 30 MSR 40 „Nieruchomości inwestycyjne”²¹ po początkowym ujęciu zezwala na wybór jednej z dwóch metod ujmowania nieruchomości inwestycyjnych:

²¹ International Accounting Standard 40, *Investment Property*, www.iasb.org (dostęp 18.11.2010).

- modelu wartości godziwej, w którym jednostka wycenia nieruchomość inwestycyjną w wartości godziwej, którą stanowi cena, za jaką nieruchomość mogłaby zostać wymieniona na warunkach rynkowych pomiędzy zainteresowanymi i dobrze poinformowanymi stronami (z odniesieniem skutków wyceny na wynik finansowy bieżącego okresu);

- modelu ceny nabycia lub kosztu wytworzenia, w którym jednostka wycenia nieruchomość inwestycyjną zgodnie z wymogami MSR 16, określonymi dla tego modelu (cena nabycia lub koszt wytworzenia pomniejszony o odpisy amortyzacyjne i odpisy z tytułu utraty wartości).

Standard nie wskazuje preferowanego modelu. Wybrany model jednostka stosuje do wszystkich swoich nieruchomości inwestycyjnych. Wszystkie jednostki mają obowiązek ustalić wartość godziwą nieruchomości inwestycyjnej. Te, które wybrały model wartości godziwej wykorzystują ją do wyceny, natomiast te, które wybrały model kosztu – do celów ujawnienia informacji. Zaleca się ustalenie wartości godziwej nieruchomości przez wykwalifikowanego rzeczoznawcę.

Zgodnie z § 16.7 MSSF dla MSP, wycena nieruchomości inwestycyjnych (po początkowym ujęciu) zależy od okoliczności. Jednostka nie ma wyboru pomiędzy modelem ceny nabycia/kosztu wytworzenia a modelem wartości godziwej. Standard wymaga, aby w sytuacji, gdy jednostka jest w stanie określić wartość godziwą nieruchomości inwestycyjnej bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów i wysiłków, stosowała tę wartość do wyceny. Tylko w przypadku, gdy nie ma możliwości określenia wartości godziwej, można przyjąć do wyceny cenę nabycia lub koszt wytworzenia.

Zgodnie z MSR 40 określenia wartości godziwej jednostka nie powinna dokonywać sama, lecz skorzystać z doświadczonego rzeczoznawcy. Jego ocena jest obiektywna i z pewnością poparta doświadczeniem. Z kolei przygotowanie takiej wyceny nieuchronnie wiąże się z ponoszeniem kosztów.

4.4. Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych oraz testy na utratę wartości aktywów

Dokonywanie odpisów amortyzacyjnych od posiadanych przez jednostkę rzeczowych aktywów trwałych i wartości niematerialnych jest konsekwencją utraty wartości tych aktywów na skutek używania i upływu czasu.

Jak stanowi MSR 16 oraz MSR 38, wartość rezydualna, okres użytkowania i metoda amortyzacji rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych powinny być weryfikowane co najmniej raz w roku. Uproszczeniem przyjętym w MSSF dla MSP jest to, że weryfikacja taka może być dokonana wyłącznie wtedy, gdy istnieją przesłanki wskazujące na możliwość ich zmiany od momentu sporządzenia ostatniego sprawozdania finansowego.

W przypadku wartości niematerialnych o nieokreślonym okresie używania, zgodnie z MSR 38, jednostki nie dokonują odpisów amortyzacyjnych (nie można określić okresu ekonomicznej użyteczności, który jest podstawą do wyznaczenia stawki amortyzacyjnej), lecz jedynie testują je pod kątem utraty wartości. Rozwiązanie przyjęte w tym przypadku w MSSF dla MSR zakłada amortyzowanie w przewidywanym okresie użytkowania, lub przyjęcie 10-letniego okresu amortyzacji.

Z powyższymi zagadnieniami wiąże się problematyka MSR 36 „Utrata wartości aktywów”²², który zobowiązuje jednostki do corocznego testowania aktywów w aspekcie utraty wartości. MSSF dla MSP również wprowadza taką konieczność, jednak tylko wtedy, gdy jednostka stwierdzi wystąpienie przesłanek utraty wartości.

4.5. Koszty finansowania zewnętrznego i dotacje rządowe

Zasady ujmowania kosztów finansowania zewnętrznego oraz dotacji rządowych to zagadnienia odnoszące się do ustalania wartości aktywów wykazywanych w sprawozdaniu finansowym.

Zgodnie z MSR 23 „Koszty finansowania zewnętrznego”²³, obecnie koszty finansowania zewnętrznego, które można bezpośrednio przyporządkować nabyciu, budowie lub wytworzeniu dostosowywanego składnika aktywów, stają się częścią ceny nabycia lub kosztu wytworzenia tego składnika aktywów²⁴. Natomiast § 25.2 MSSF dla MSP stanowi, że jednostka ujmuje wszystkie koszty finansowania zewnętrznego jako koszt w rachunku zysków i strat w okresie, w którym zostały poniesione. Rozwiązanie takie z pewnością będzie prostsze w stosowaniu dla korzystających z tego standardu.

W przypadku postanowień MSR 20 „Dotacje rządowe”²⁵, niepieniężne dotacje rządowe mogą przybierać formę przekazania niepieniężnego składnika aktywów. W takiej sytuacji konieczne jest określenie wartości godziwej niepieniężnego składnika aktywów i wprowadzenie do ksiąg w tej wartości tak składnika aktywów, jak i wartości dotacji. Dopuszczalnym rozwiązaniem alternatywnym jest księgowanie składnika aktywów i dotacji w wartościach nominalnych. Zgodnie natomiast z § 24.5 MSSF dla MSP, jednostka wycenia dotacje rządowe tylko według wartości godziwej otrzymanych lub należnych aktywów.

²² International Accounting Standard 36, *Impairment of Assets*, www.iasb.org (dostęp 18.11.2010).

²³ International Accounting Standard 23, *Borrowing Costs*, www.iasb.org (dostęp 18.11.2010).

²⁴ Jeszcze do niedawna podmioty gospodarcze miały wybór: mogły albo zaliczać koszty finansowania zewnętrznego do kosztów okresu (nieistniejące już rozwiązanie wzorcowe), albo aktywować w wartości początkowej środka trwałego.

²⁵ International Accounting Standard 20, *Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance*, www.iasb.org (dostęp 18.11.2010).

5. PODSUMOWANIE

Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej i Międzynarodowe Standardy Rachunkowości (MSSF/MSR) to uregulowania w zakresie rachunkowości i sprawozdawczości, rozpoznawalne na świecie. Podobną szansę zyskuje także opublikowany w 2009 r. Międzynarodowy Standard Sprawozdawczości Finansowej dla MSP.

Wprowadzenie MSSF dla MSP stanowi poważną decyzję dla jednostki gospodarczej. Pomijając kwestie formalne i organizację niezbędnych służb finansowo-księgowych, które zajmą się tym problemem, wdrożenie tego standardu oznacza stosowanie go we wszystkich obszarach, które obejmuje on swoim zakresem. Nie ma możliwości korzystania częściowo z rozwiązań tego standardu i częściowo z rozwiązań zawartych w MSR/MSSF.

W uproszczeniach przyjętych w tym standardzie widać niekonsekwencję – w pewnych przypadkach rezygnuje się z ustalania wartości godziwej, w innych nie. Zastosowane rozwiązania mogą stanowić zalety lub wady w zależności od rodzaju prowadzonej działalności, np. ujmowanie kosztów finansowania zewnętrznego w jednostkach finansujących inwestycje kredytem bankowym może zniekształcać wyniki w poszczególnych okresach i wpływać na obniżenie zysków.

W przypadku firm innowacyjnych, wdrażających nowoczesne rozwiązania, którymi są często właśnie firmy należące do sektora MSP, niekorzystne może być uproszczenie nakazujące nierozdzielanie nakładów dotyczących prac badawczych od nakładów dotyczących prac rozwojowych, lecz ujmowanie ich wspólnie w bieżącym wyniku jednostki. Skutkiem tego rozwiązania może być niższa wartość aktywów i wyższe koszty działalności, co potencjalni kapitałodawcy mogą odczytać negatywnie.

Z pewnością jednak MSSF dla MSP to przyczynek do ujednocnienia sprawozdawczości i odpowiedź na wyzwania globalizacji, w coraz większym zakresie dotyczącej dziś również tego sektora przedsiębiorstw. Przyszłość pokaże, w jakim zakresie standard spotka się z przychylnym przyjęciem w praktycznym wymiarze sprawozdawczości MSP.

LITERATURA

DELOITTE, *Uproszczona sprawozdawczość finansowa — ulga dla MSP*, „Biuletyn MSSF” 2009, nr 6, www.deloitteCE.com.

Foremna-Pilarska M., Radawiecka E., *Rachunkowość na tle rozwiązań międzynarodowych, Vademecum Rachunkowości*, Difin, Warszawa 2009.

International Accounting Standard 16, *Property, Plant and Equipment*, www.iasb.org.

International Accounting Standard 20, *Accounting for Government Grants and Disclosure of Government Assistance*, www.iasb.org.

- International Accounting Standard 23, *Borrowing Costs*, www.iasb.org.
International Accounting Standard 36, *Impairment of Assets*, www.iasb.org.
International Accounting Standard 38, *Intangible Assets*, www.iasb.org.
International Accounting Standard 40, *Investment Property*, www.iasb.org.
International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs), 2009, www.iasb.org,
Jaruga A. A., Friendzel M., Ignatowski R., Kabalski P., *Międzynarodowe Standardy Sprawozdawczości Finansowej. Kluczowe zagadnienia i rozwiązania praktyczne*, Stowarzyszenie Księgowych w Polsce, Warszawa 2006.
Olchowicz I., Tłaczała A., *Rachunkowość finansowa w przykładach według ustawy o rachunkowości i MSR*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2008.
Olchowicz I., Tłaczała A., *Sprawozdawczość finansowa według krajowych i międzynarodowych standardów*, Vademecum Rachunkowości, Difin, Warszawa 2008.
Patterson R., *Kompendium terminów z zakresu rachunkowości w języku polskim i angielskim*, Price Waterhouse Coopers, Warszawa 2008.
Szaruga K., Stachniuk J., Paszkowska B., Kaczmarek A., Stawowy A., Kęska P., *Sprawozdawczość finansowa dla MSP. Poznaj nowy trend w MSSF*, Nowe Standardy Sprawozdawczości, Wydanie Specjalne XVI, Wydawnictwo Wiedza i Praktyka.
Ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości, Dz.U. 2009, nr 152, poz. 1223.
Wray S., van den Ende H., *MSSF dla małych i średnich przedsiębiorstw*, „Aktualności MSSF” 2007, nr 50, www.pwc.com.
Zalecenie Komisji 2003/361/WE z dnia 6 maja 2003 r. dotyczące definicji małych i średnich przedsiębiorstw, Dz.U. L 124, 20.5.2003.

Joanna Fila

**INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARD FOR SMEs
AND THE GLOBALIZATIONS CHALLENGES
– THE MAIN PROBLEMS**

(Summary)

The globalization processes, occurred in contemporary world, demand some conduct of entities which want to share the profits with this situation. For example, raising the funds in the international capital market require the transformation of the financial statement in the language comprehensible for the users from different part of the world. In this area helpful are International Accounting Standards.

Globalization concern also small and medium-sized entities. The International Financial Reporting Standard (IFRS) for Small and Medium-sized Entities (SMEs) are useful special for this sector. The goal of this article is to present main principles of this standard and to indicate its simplifications in relation to the full IAS.